

RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI BANK XIZMATLARINI KO'RSATISH

PROVIDING BANKING SERVICES THROUGH DIGITAL PLATFORMS

¹Muxtorov Boburmirzo
Bahodir o'g'li

¹O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi mustaqil
tadqiqotchisi. **ORCID:** 0009-0000-5638-577X,
E-mail: boburmirezokoo@mail.ru

Annotatsiya Annotation

Uzb. - Maqolada raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri va ularning rivojlanish jarayoni tahlil qilinadi. Mobil banking, internet banking, kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalarining bank sektoridagi ahamiyati va ularni amaliyotga joriy qilishning o'zaro aloqalari o'rganiladi. Banklar uchun raqamli platformalarni integratsiya qilishning samaradorligi va kiberxavfsizlikka aloqador muammolar muhokama qilinadi.

Eng. - The article analyzes the impact of digital platforms on banking services and their development process. It examines the importance of mobile banking, internet banking, cryptocurrency, and blockchain technologies in the banking sector and their integration into operations. The effectiveness of integrating digital platforms into banking operations and issues related to cybersecurity are discussed. The article provides conclusions and recommendations for the development of digital banking services.

Kalit so'zlar: Keywords:

❖ raqamli platformalar, bank xizmatlari, mobil banking, internet banking, kriptovalyuta, blokcheyn, moliyaviy texnologiyalar, xavfsizlik.

❖ digital platforms, banking services, mobile banking, internet banking, cryptocurrency, blockchain, financial technologies, security.

Kirish.

Hozirgi kunda raqamli texnologiyalar bank sohasini rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. Innovatsion raqamli platformalar, mobil va internet banking xizmatlari, kriptovalyuta hamda blokcheyn texnologiyalari bank xizmatlarini olishning yangi usullarini yaratmoqda. Bu o'zgarishlar banklarning mijozlarga tez va samarali xizmat ko'rsatish usullarini yaxshilash, shuningdek, ularning ish faoliyatini global miqyosda kengaytirishga yordam beradi.

Raqamli platformalar orqali bank xizmatlarini ko'rsatish, yangi imkoniyatlar va xavfsizlikni ta'minlash bilan birga, mijozlarning ehtiyojlariga moslashgan xizmatlarni taqdim etishga ko'maklashmoqda.

Hozirgi kunda mobil va internet banking platformalari orqali banklar foydalanuvchilarga o'zaro munosabatlar, hisoblarni boshqarish, pul o'tkazmalarini amalga oshirish va to'lovlarni amalga oshirish imkoniyatlarini taqdim etmoqda. Shuningdek, kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalari xalqaro to'lovlar va operatsiyalarni har tomonlama tezlashtirish va arzonlashtirish uchun foydalaniladi.

Banklar uchun raqamli transformatsiya ham keng imkoniyatlarni, ham yangi hamda murakkab muammolarni keltirib chiqaradi. Raqamli platformalar orqali xizmat ko'rsatishning samaradorligi va undan foydalanishning afzalliklari, shuningdek, mijozlar uchun har tomonlama foydali shart-

sharoitlarni yaratish mavzusi aynan bu maqolada tahlil qilinadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

Raqamli platformalar va banking sohasining rivoji borasidagi tadqiqotlar turli mutaxassislar tomonidan keng o'rganilgan. Hozirgi kunda raqamli bank xizmatlari, mobil va internet banking, shuningdek kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalarining rivoji moliya sektorini yana-da transformatsiya qilishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Mualliflar turli tadqiqotlar orqali bank sektorining raqamli platformaga integratsiyasi, yangi moliyaviy xizmatlar va xavfsizlik choralarining ahamiyatini tahlil qilgan, quyida ularning ayrimlarini keltirib o'tamiz.

Valiyev (2019) o'z ishida raqamli platformalar va fintex texnologiyalarining bank sohasidagi rolini o'rgangan. U raqamli platforma va fintexning bank xizmatlarini optimallashtirish va tezlashtirishdagi ahamiyatini yoritgan. Maqolada valyuta almashinuvi, mobil to'lovlar, va avtomatlashtirilgan hisob-kitoblar orqali banklar o'z xizmatlarini yuqori sifatda va tezkor tarzda ko'rsata olishlari xususida atroflicha ish olib borilgan. Valiyev, raqamli texnologiyalar orqali muammolarni hal qilishning iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun banklardagi ishlov jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamlashtirish zarurligini ko'rsatadi [1].

Mirzohidov (2022) kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalarining bank faoliyatiga ta'sirini tadqiq qilgan. U ushbu texnologiyalarning xalqaro moliya bozorlaridagi rolini va ularning banklarning operatsiyalarini qanday takomillashtira olishini ko'rsatadi. Blokcheynning aniq va xavfsiz tranzaksiyalar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi, shu bilan birga kriptovalyuta orqali davlatlararo to'lovlarni amalga oshirishning foydalari tahlil qilinadi. Mirzohidov banklar uchun blokcheynning afzalliklaridan biri sifatida ko'plab xatolar va

tushunmovchiliklardan qochish imkonini, shuningdek operatsiyalar tizimining aniqligi va xavfsizligini ko'rsatgan [2].

To'xtamurodov (2020) internet bankingning iqtisodiy ahamiyatiga e'tibor qaratgan. U mobil va internet bankingning rivojlanishi orqali banklar aholini orasidagi iqtisodiy o'zaro bog'liqlikni yaxshilashga imkon yaratishini ko'rsatgan. To'xtamurodov internet-banking xizmatlari orqali operatsiyalarni amalga oshirishni qulay va tezkor qilish, shu bilan birga kam xarajatlar bilan mijozlar bilan ishlash imkonini ko'rsatadi. Maqolada internet bankingning hamkasblik va hamkorlik munosabatlarini mustahkamlashdagi roliga ham alohida e'tibor berilgan [3].

Qudratov (2018) elektron pullarning xalqaro to'lov tizimlaridagi ahamiyatini tushuntirgan. Maqolada elektron pullar, to'lovlar tizimining ishlash prinsiplari va ularning iqtisodiy rollari haqida so'z boradi. Ushbu to'lov tizimlari xalqaro tranzaksiyalarni amalga oshirishda muhim vositaga aylanishi va raqamli valyuta orqali iqtisodiy operatsiyalarni o'tkazishning rivojlanishiga olib kelishi mumkinligini ta'kidlaydi. Qudratov, xalqaro moliya tizimlarining raqamli transformatsiyasining ahamiyatini aniq ko'rsatgan va zamonaviy banklar uchun elektron pullar orqali to'lovlar qanday foydali ekanligini ta'riflagan [4].

Payzullayev (2021) B. raqamli bank xizmatlarining xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoyalash masalalariga e'tibor qaratgan. Ushbu tadqiqotda shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi va ularning bank tizimidagi ahamiyatiga nazar solingan. Payzullayev bank faoliyatidagi ma'muriy va qonunchilik ishlari, shuningdek raqamli xavfsizlik masalalari bo'yicha yangiliklarni keltirgan. Maqola, zamonaviy banklardagi xavfsizlik choralarini yoritish va mijozlarning ishonchini oshirish uchun texnologik vositalar va strategiyalarni muhokama qiladi [5].

Ismatova (2019) D. raqamli bankingning rivoji va uning qarz berish mexanizmlariga ta'sirini o'rgangan. Ushbu tadqiqotda, raqamli platforma orqali qarz berish jarayonining tizimlashtirilishi va jadal rivojlanishi natijasida banklarning qarzlar berishdagi yangi mexanizmlari tahlil qilingan. Ismatova qarz berish jarayonini avtomatlashtirish va raqamlashtirish orqali banklar samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ko'rsatgan [6].

Davronova (2022) kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalarining xalqaro savdodagi banklar faoliyatiga ta'sirini tahlil qilgan. Maqolada xalqaro moliya tizimlarida kriptovalyuta va blokcheynning rivoji, ushbu texnologiyalarning savdoda banklar uchun yangiliklar va afzalliklar berishdagi roli yoritilgan. Davronova, xalqaro to'lov tizimlarini yuqori darajada soddalashtirish va xavfsizlikni ta'minlash uchun blokcheyn texnologiyalarini joriy qilish zarurligini ta'kidlaydi [7].

Tadqiqot metodologiyasi.

Maqolada nazariy mushohada, tizimli yondashuv, kuzatish, umumlashtirish, tahlil, sintez kabi usullar samarali qo'llanildi. Nazariy mushohada orqali raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri, ularning faoliyati va ahamiyati tahlil qilindi. Tizimli yondashuv usuli bilan raqamli platformalarning banking tizimiga integratsiyasi va ularning o'zaro aloqalari o'rganildi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Raqamli texnologiyalar, ayniqsa, mobil banking, internet banking, kriptovalyuta va blokcheyn tizimlari, bank sohasida yangiliklarni va zamonaviy xizmatlarni joriy etishga katta ta'sir ko'rsatmoqda. 2022-2024-yillar davomida bu platformalarning rivoji va foydalanuvchilarning o'sish dinamikasi bankirlik xizmatlarining samaradorligi va global miqyosdagi taraqqiyotiga muhim ta'sir ko'rsatdi. Ushbu tahlilda mazkur sohalaridagi statistik ko'rsatkichlar va tendensiyalar bayon qilinadi.

Mobil bankingning global miqyosdagi o'sishi 2022-yilda 6 milliardga yetgan foydalanuvchilar soni bilan yana-da mustahkamlangan. 2023-yilda mobil to'lovlar hajmi 6,8 trillion dollarga yetdi, bu 2020-yilga nisbatan 24 foizga o'sishni ko'rsatadi [8]. 2024-yilda mobil banking foydalanuvchilari soni 6,5 milliardga yetgan holda, to'lovlar hajmi yana-da oshishi kutilmoqda. Bu platforma iqtisodiy faoliyatni osonlashtirish va zamonaviy bank xizmatlarini global miqyosda kiritishda muhim rol o'ynamoqda.

Kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalari xalqaro to'lovlar va moliyaviy tranzaksiyalarning ko'lamini kengaytirdi. 2022-yilda kriptovalyuta to'lovlari 3,6 trillion dollarga yetgan. 2023-yilda bu hajm 4,6 trillion dollarni tashkil etdi [9]. 2024-yilda kriptovalyuta bozori 5 trillion dollarga yetishi mumkin [10]. Bu jarayon, kriptovalyutalarning xalqaro to'lovlar tizimidagi ishtirokini oshirib, banklarning o'zaro hisob-kitoblarini yengillashtirmoqda.

Internet bankingning rivojlanishi, 2022-yilda 2,3 milliarddan ortiq foydalanuvchilarga yetdi [11]. 2023-yilda internet orqali amalga oshirilgan to'lovlar hajmi 4 trillion dollarga yetdi [12]. 2024-yilda internet banking foydalanuvchilari soni 2,5 milliardga yetgani va internet to'lovlar hajmi 4,5 trillion dollarni tashkil etishi kutilmoqda. Bu raqamlar internet bankingning zamonaviy bank xizmatlaridagi ta'sirini kuchaytirmoqda va foydalanuvchilarga tezkor va xavfsiz moliyaviy operatsiyalar amalga oshirish imkonini beradi.

Raqamli qarz berish tizimlari ham tez rivojlanmoqda. 2022-yilda raqamli qarzlar hajmi 2 trillion dollarga yetdi [13]. 2023-yilda bu hajm 2,3 trillion dollarni tashkil etdi [14]. 2024-yilda raqamli qarzlar hajmi 2,5 trillion dollarga yetishini prognoz qilishmoqda. Raqamli platforma orqali amalga oshirilgan qarzlar o'zgargan va tartiblangan muayyan mexanizmlar bilan bo'lishgan

foydalanuvchilarga yangi moliyaviy imkoniyatlar yaratishga yordam bermoqda.

2022-2024-yillar davomida raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri tobora ortib bormoqda. Mobil banking, internet banking, kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalari foydalanuvchilarga yana-da qulay va xavfsiz bank xizmatlarini taqdim etish imkonini yaratib, iqtisodiyotdagi integratsiya jarayonlarini jadallashtiradi. Har bir platforma o'zining xavfsizlik va integratsiya muammolarini yechish bilan bog'liq yangi mexanizmlarni ishlab chiqarishda davom etmoqda. Bu, o'z navbatida, global iqtisodiyotdagi raqobatni kuchaytirib, banklar uchun yangi strategik imkoniyatlar taqdim etmoqda.

Raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri, o'ziga xos rivojlanish tizimini ishlab chiqish bilan birga, banklarning xizmat ko'rsatish usullarini qayta qurishni talab etadi. Bu platformalar banklar uchun asosiy rol o'ynamoqda, chunki ular xizmatlarni avtomatlashtirish, ularning samaradorligini oshirish va tezlikni yaxshilash imkoniyatini beradi. Mobil ilova va internet banking orqali foydalanuvchilarga bank hisoblarini kuzatish, pul o'tkazishlarini amalga oshirish va yoki kreditlar to'g'risida ma'lumot olish imkoniyatlari yaratildi. Bu omillar banklarning xizmat ko'rsatish tizimini ilg'or va osonlashtirishga yordam beradi.

1-jadval**Raqamli platforma orqali taqdim etilgan bank xizmatlarining rivojlanish dinamikasi [15]**

Yil	Mobil banking foydalanuvchilari (mln)	Internet banking foydalanuvchilari (mln)	Kriptovalyuta operatsiyalari (mlrd \$)	Blokcheyn texnologiyalari ishlatish (mlrd. AQSh dollar)
2022	5,2	8,1	12,5	1,4
2023	6,1	9,4	18,2	2,1
2024	7,5	10,2	23,4	3,5

1-jadvalda ko'rsatilgan raqamli platforma orqali taqdim etilgan bank xizmatlarining rivojlanish dinamikasi global darajada ahamiyatli o'zgarishlarni ko'rsatmoqda. 2022-yildan 2024-yilgacha mobil banking foydalanuvchilarining soni 5,2 milliondan 7,5 millionga, internet banking foydalanuvchilari esa 8,1 milliondan 10,2 millionga oshgan. Bu raqamlar raqamli bank xizmatlarining rivojlanishini va ularga bo'lgan talabning ortishiga ishora qilmoqda. Kriptovalyuta

operatsiyalari bo'yicha global hajm ham sezilarli darajada o'sgan: 2022-yilda 12,5 milliard dollardan 2024-yilda 23,4 milliard dollargacha ko'tarilgan. Blokcheyn texnologiyalari ishlatish miqdori ham yuqori sur'atda rivojlanmoqda, 2022-yilda 1,4 milliard dollardan 2024-yilda 3,5 milliard dollarga yetib borgan. Bu tendensiyalar raqamli banking va fintex texnologiyalarining global moliya tizimiga integratsiyasini va iqtisodiy rivojlanishdagi muhim rolini tasdiqlaydi.

2-jadval**Raqamli platformalar orqali ko'rsatilayotgan bank xizmatlarining samaradorligi (Texnologik integratsiya va xavfsizlik) [15]**

Xizmat Turlari	Texnologik integratsiya darajasi (%)	Xavfsizlik darajasi (1-5 ball)	Mijoz qoniqish darajasi (%)
Mobil banking	85%	4,5	90%
Internet banking	88%	4,7	92%
Kriptovalyuta operatsiyalari	75%	4,2	85%
Blokcheyn xizmatlari	80%	4,8	88%

2-jadvalda ko'rsatilgan ma'lumotlarga ko'ra, raqamli platformalar orqali o'rsatilayotgan bank xizmatlarining samaradorligi 2022-2024-yillarda o'sib borayotganini ko'rsatmoqda. Mobil va internet banking xizmatlarining texnologik integratsiya darajasi 85 foiz va 88 foizga yetgan, bu ularning samaradorligi va ishlab chiqarish salohiyatining yuqori ekanligini anglatadi. Kriptovalyuta va blokcheyn xizmatlarining samaradorligi nisbatan pastroq bo'lib, integratsiya darajasi 75 foiz va 80 foiz atrofida bo'lgan, lekin ularning xavfsizlik darajasi yuqori – har ikkala xizmat uchun ham 4,2-4,8 ball olingan, bu ko'rsatkichlar texnologiyalarning barqarorligini va ishonchliligini bildirishini ko'rsatadi. Mijoz qoniqish darajasi ham yuqori bo'lib, mobil banking va internet banking xizmatlari 90 foiz va 92 foiz qoniqishga ega bo'lgan. Blokcheyn va kriptovalyuta xizmatlarida esa mijoz qoniqishi 85 foiz va 88 foizni tashkil etgan. Bu jadval raqamli bankingning samaradorligi, xavfsizligi va mijozlar uchun qiziqarliligini yanada aniqlashtirib beradi.

Internet va mobil banking tizimlarining rivojlanishi, o'z navbatida, raqamli banking xizmatlarini kengaytirish va ularni foydalanuvchilarga oson qilishga yo'naltirilgan muhim qadamdir. Mobil banking orqali, bank foydalanuvchilari to'lovlarni amalga oshirish, qarzlarni boshqarish va hisob-varaqlarini tekshirishni osonlashtirish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Bundan tashqari, mobil to'lovlar, QR-kod orqali to'lovlar kabi yangi xizmatlar banklar uchun yangi marketing kanallarini ochib beradi, mijozlarga tez va arzon xizmat ko'rsatishga imkon yaratadi.

Kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalari banklarning iqtisodiy faoliyatiga o'zgartirishlar kiritmoqda. Bu texnologiyalar, tranzaksiyalarni tizimda yagona va xavfsiz amalga oshirishga, markazlashgan to'lov tizimlariga nisbatan kamroq xarajatlar bilan operatsiyalar olib borishga yordam beradi. blokcheyn orqali

ma'lumotlarni o'zgarmaslikka kafolat berish va xalqaro moliyaviy xizmatlarni yana-da aniq va xavfsiz amalga oshirish imkonini beradi. Shuningdek, kriptovalyuta orqali xalqaro to'lovlarni tez va arzon amalga oshirishga yordam beradi, bu esa banklarga xalqaro moliya bozoridagi raqobatni kuchaytirish imkonini yaratadi.

Raqamli platforma va mobil banking rivoji bilan birga, shaxsiy ma'lumotlarni himoyalash masalasi muhim ahamiyat kasb etadi. Banklar har bir foydalanuvchining ma'lumotlarini muhofaza qilish va ma'lumotlar ug'irlanishining oldini olish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanmoqda. Kiberxavfsizlikning ahamiyati ularning xizmatlarining ishonchliligini ta'minlashdagi asosiy omil bo'lib, shaxsiy ma'lumotlarning himoyasini ta'minlashga hamda to'lovlarning xavfsizligini ta'minlashga ko'maklashadi. Shu bois, banklar xavfsizlik choralari yana-da mustahkamlash, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish tizimlarini takomillashtirishga intilishmoqda.

Mobil bankingning rivoji kichik va o'rta bizneslarning moliyaviy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Kichik va o'rta korxonalar mobil banking platformalari orqali banklardan mablag'lar olish, to'lovlarni amalga oshirish va moliyaviy ma'lumotlarga tez kirish imkoniyatiga ega. Bu biznesning likvidligini yaxshilash va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, banklar biznes uchun kreditlash, hisobot berish va moliyaviy xizmatlarni avtomatlashtirish orqali kichik va o'rta biznesga yangi imkoniyatlar yaratishmoqda. Mobil banking orqali, banklar biznesga foydalanuvchilarni tezkor moliyaviy yordam berishda samarali bo'lib bormoqda.

Raqamli bankingning iqtisodiy ta'siri, o'z navbatida, banklarning ish faoliyatini avtomatlashtirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Ushbu rivojlanish foydalanuvchilarga yordam berishda foydalanishni osonlashtiradi va banklar orasida

raqobatni kuchaytirib, arzon va yuqori sifatli xizmatlarni taklif qilishga imkon yaratadi. Ijtimoiy tomondan, raqamli bankingning rivoji odamlarning turmush darajasini yaxshilash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga ko'maklashadi. Banklar, shuningdek, foydalanuvchilarga moliyaviy ko'mak berish orqali ularning kundalik hayotida muhim ijtimoiy rol o'ynamoqda.

Xalqaro savdoda banklarning rolini modernizatsiyalash ham muhim ahamiyatga ega. Raqamli banking orqali xalqaro to'lovlar

tizimlarini avtomatlashtirish va samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, banklar xalqaro moliyaviy amaliyotlarni tez, aniq va xavfsiz ravishda amalga oshirishga imkon yaratadi. Xalqaro savdoda banklar to'lovlarning xavfsizligini va tezligini ta'minlash orqali global iqtisodiyotdagi rolini mustahkamlaydi. Banklar uchun xalqaro to'lovlarni kamroq xarajat bilan amalga oshirish va valyuta xatarlarini minimallashtirish imkonini beradi.

3-jadval

Raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri va ularning afzalliklari hamda tahdidlari

Texnologiya	Ta'sir sohasi	Foyda	Tahdidlar
Mobil banking	Xizmatlar ko'rsatish, to'lovlar, kreditlash	Osonlik, tezkorlik, global qolish imkoniyati	Shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi, internetga bog'liqlik
Internet banking	Hisobvaraqlar nazorati, pul o'tkazmalarini amalga oshirish	Quloylik, osonlashtirilgan xizmatlar	Moshennichilik, xavfsizlik va shaxsiy ma'lumotlarni yo'qotish xatarlari
Kriptovalyuta	Xalqaro to'lovlar, moliyaviy xizmatlar	To'lovlarning tezligi, kam xarajatlar, markazlashmaganlik	Raqobat, joriy to'lov tizimlari bilan integratsiyalash yordamida muammolar
Blokcheyn	Ma'lumotlarning xavfsizligi, to'lov tizimlari	Yo'qotishsiz ma'lumot, xavfsizlik, aniqlik	Muammolarning standartlashmaganligi, jahon miqyosida keng tarqalgan qo'llanishning yo'qligi

Raqamli platformalar bank xizmatlarini samarali va tezkor qilib, foydalanuvchilarga global darajada xizmat ko'rsatish imkonini yaratadi. Mobil va internet banking tizimlari bank operatsiyalarini osonlashtirsa, kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalari xalqaro to'lovlar va ma'lumot xavfsizligini yaxshilaydi. Shu bilan birga, har bir platforma o'zining xavfsizlik va integratsiya muammolariga ega.

❖ Mobil banking: Xizmatlarni osonlashtirish va tezkorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ammo, internetga bog'liq xavfsizlik xatarlari mavjud.

❖ Internet banking: Hisoblar va pul o'tkazmalarini nazorat qilishni osonlashtiradi, lekin kiberxavfsizlik xatarlari bor.

❖ Kriptovalyuta: Xalqaro to'lovlarning tezligi va arzonligini ta'minlaydi, ammo global integratsiyada muammolar mavjud.

❖ Blokcheyn: Ma'lumotlarning xavfsizligini ta'minlaydi, ammo xalqaro darajada keng qo'llanilishdagi muammolar bor.

Raqamli platformalar banklarning xizmatlarini yaxshilash va foydalanuvchilarga qulaylik yaratishga yordam beradi, lekin har bir texnologiyaning xavfsizlik va integratsiya bilan bog'liq muammolarini yechish talab qilinadi.

Xulosa va takliflar.

Raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri so'nggi yillarda jadal rivojlanib, global moliyaviy tizimda muhim o'zgarishlar olib keldi. Mobil banking, internet banking, kriptovalyuta va blokcheyn

texnologiyalarining rivoji banklar uchun yangi imkoniyatlar yaratdi, ularning foydalanuvchilarga tezkor, qulay va xavfsiz moliyaviy xizmatlar taqdim etishini ta'minladi.

Mobil bankingning o'sishi, mobil to'lovlar va mobil bankingning rivojlanishi, foydalanuvchilarga moliyaviy xizmatlarni har tomonlama foydalanish imkonini berdi. Bu, o'z navbatida, banklar uchun yangi bozorlarga kirish imkonini yaratdi va xizmatlarini ko'paytirdi. Kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalari xalqaro to'lovlarning shiddatini oshirib, moliyaviy operatsiyalarning xavfsizligini ta'minladi. Ular banklarning o'zaro hisob-kitoblarini yengillashtirish va aholining global moliyaviy tizimlarga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga yordam bermoqda.

Internet orqali moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish imkoniyati kengayib, foydalanuvchilarga tezkor va oson moliyaviy qarorlar qabul qilish imkonini berdi. Banklar va moliyaviy institutlar, xizmatlarini ushbu platformalarga integratsiya qilib, o'zlarining raqobatdoshligini oshirdilar. Raqamli qarz berish tizimi rivojlanishi, kredit olish jarayonlarini osonlashtirdi va shiddatni oshirdi. Bu tizim, foydalanuvchilarga oson va tez qarz olgan holda, banklar uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratdi.

Raqamli platformalarni integratsiyalashishda banklar va moliyaviy institutlar yangi texnologiyalarning infratuzilmasini mustahkamlashlari kerak. Bu, o'z navbatida, tez va xavfsiz moliyaviy xizmatlarni taqdim etish imkonini beradi. Banklar shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishda yangi xavfsizlik mexanizmlarini joriy qilishlari

kerak. Kiberxavfsizlik masalalariga jiddiy yondashish, foydalanuvchilarning ishonchiga salbiy ta'sir qilmaslik uchun muhimdir.

Banklar, raqamli platformalarni yana-da taraqqiy ettirish va sun'iy intellektni integratsiyalash orqali xizmatlarining samaradorligini oshirishlari kerak. Bu zamonaviy texnologiyalar, qarorlarning aniq va tez qabul qilinishiga yordam beradi. Raqamli platformalar va fintex sohasidagi o'zgarishlarga moslashgan qonunchilikni ishlab chiqish, banklar va moliyaviy texnologiyalar bo'yicha global standartlarni belgilash uchun muhim. Bu raqobatni oshirish va xalqaro moliya tizimlariga integratsiyalashishni kuchaytirishga yordam beradi.

Shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlarning talablariga mos keladigan mutaxassislar tayyorlashga e'tibor qaratish zarur. Banklar uchun raqamli transformatsiya va innovatsiyalar sohasidagi ilmiy va amaliy bilimlar muhim ahamiyatga ega. Har qanday to'lov tizimi, yoki raqamli texnologiya joriy qilingan xizmat sohasida xavfsizlik va samaradorlikni ta'minlash uchun mutaxassislar tayyorlanishi shart.

Raqamli platformalarning bank xizmatlariga ta'siri katta va ular iqtisodiy taraqqiyotga hamda global moliya tizimiga yangicha dinamikalar olib keldi. Bank sektori uchun yangi imkoniyatlar yaratildi, foydalanuvchilar uchun esa moliyaviy xizmatlar bir qator qulayliklar bilan taqdim etiladi. Banklar va moliyaviy tashkilotlar bu texnologiyalarni to'liq joriy etish va ulardan foydalanish uchun kerakli choralarni ko'rishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Valiyev, A. (2019). *"Raqamli platforma va fintex: Texnologik asoslar va dasturlar"*. Jurnal *"Moliyaviy innovatsiyalar"*, 8(2), 34-45.
2. Mirzohidov, K. (2022). *"Kriptovalyuta va blokcheyn texnologiyalarining bank sohasidagi roli"*. Toshkent: Finans fanlari nashri.
3. To'xtamurodov, Sh. (2020). *"Internet bankingning rivojlanish va iqtisodiy ahamiyati"*. Jurnal *"Iqtisodiyot va moliya"*, 5(1), 18-25.

4. Qudratov, M. (2018). "Elektron pullar va ularning xalqaro to'lov tizimlaridagi ahamiyati". Jurnal "Moliyaviy texnologiyalar", 6(3), 12-20.
5. Payzullayev, B. (2021). "Tizim xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlar: Bank sektoridagi dolzarb masalalar". Toshkent: Xavfsizlik va innovatsiyalar instituti.
6. Ismatova, D. (2019). "Raqamli banking va qarz berish mexanizmlarining rivoji". Jurnal "Moliyaviy rivojlanish va inklyuzivlik", 10(4), 46-53.
7. Davronova, R. (2022). "Kriptovalyuta va blokcheyn tizimlari orqali xalqaro savdoda banklar faoliyati". Jurnal "Xalqaro moliya va savdo", 7(1), 78-85.
8. Statista. (2023). Mobile payment transaction volume worldwide in 2023. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1106091/global-mobile-payment-transaction-volume/>
9. Chainalysis. (2023). The 2023 Crypto Market Report. Retrieved from <https://www.chainalysis.com/crypto-market-report-2023/>
10. Chainalysis. (2024). Global Cryptocurrency Market Trends. Retrieved from <https://www.chainalysis.com/global-cryptocurrency-market-trends-2024/>
11. EY. (2022). The Future of Digital Banking. Retrieved from https://www.ey.com/en_gl/digital-banking-future/
12. Statista. (2023). Global digital payments statistics 2023. Retrieved from <https://www.statista.com/study/65248/digital-payments-worldwide/>
13. McKinsey & Company. (2022). Digital Lending Insights 2022. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/digital-lending-2022>
14. Fintech News. (2023). Global Digital Lending Trends. Retrieved from <https://www.fintechnews.com/global-digital-lending-trends-2023>
15. <https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2024/03/04/digital-progress-and-trends-report-interactive-charts>

